

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет**

**Кафедра адміністративного права
та судочинства**

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни «Актуальні питання адміністративного права та процесу»
на тему:
«Адміністративно-правове регулювання виховання молоді в Україні»

Студент групи: ПРм-14

Вербіцкий Богдан Андрійович

Керівник: д.ю.н., проф. Кравчук М.Ю.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНО – ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО - ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ.....	5
1.1. <i>Поняття адміністративно - правового виховання молоді</i>	5
1.2. <i>Особливості молоді, як соціальної категорії. Форми та функції адміністративно правового виховання молоді.</i>	6
1.3. <i>Принципи адміністративно – правового виховання молоді</i>	8
1.4. <i>Методологічні підходи до розуміння сутності та змісту правового виховання</i>	9
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ.....	12
2.1. <i>Особливості національно-патріотичного виховання</i>	12
2.2 <i>Особливості військово-патріотичного виховання, громадянської освіти.....</i>	13
2.3. <i>Суб'єкти публічного адміністрування молоді в Україні.....</i>	14
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА МОЛОДЬ В УКРАЇНІ	17
РОЗДІЛ 4. ДЕЯКІ НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	19
ВИСНОВКИ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

Актуальність дослідження. Виховання молоді, як однієї з найактивніших соціально-демографічних груп населення України, є важливим процесом, який держава, виконуючи роль гаранта прав та свобод своїх громадян, має забезпечувати і підтримувати на належному рівні. Формування ідеологічних та соціокультурних поглядів активних громадян є рушійною силою, що дозволяє досягти ключових цілей і завдань громадянського суспільства.

Адміністративно-правове забезпечення виховання молоді в Україні є засобом реалізації державної політики, яка повинна адаптуватися до нових вимог глобального та внутрішнього порядків. Сучасна українська молодь стикається з численними викликами сьогодення, які часто пов'язані з боротьбою за основні соціальні цінності: життя, свободу та незалежність. Враховуючи це, цій групі населення слід надавати достатню підтримку на різних рівнях, визначаючи пріоритетні напрями розвитку міжкультурних, соціальних, економічних та громадянських відносин у державі.

Аналіз особливостей адміністративно-правового забезпечення молодіжного виховного процесу в умовах складного розвитку України дозволить виявити найбільш вразливі аспекти цього виховання. Це включає дослідження системи суб'єктів публічної служби, які безпосередньо впливають на формування основ виховання молоді та їх реалізацію. Також буде проведено аналіз нормативно-правового регулювання у цій галузі, зроблені висновки про можливі подальші напрями розвитку в області суспільних відносин та запропоновані зміни та доповнення, які можуть реально бути враховані в чинному правовому регулюванні з метою сталого розвитку держави.

Метою роботи полягає в визначенні особливостей адміністративних та юридичних норм за поточними умовами розвитку та визначити вдосконалення до основного напрямку відповідних досліджуваних областей.

Відповідно до зазначеної мети було окреслені наступні **завдання**:

- проаналізувати наукову основу формування уявлення про адміністративно – правове виховання молоді в Україні;
- сформулювати теоретико-методологічні підходи до дослідження питання адміністративно – правове виховання молоді в Україні;
- визначити поняття та розкрити зміст адміністративно – правового виховання молоді в Україні;;
- встановити умови та чинники адміністративно – правового виховання молоді в Україні;;
- проаналізувати генезу та сучасний стан розвитку адміністративно – правове виховання молоді в Україні;
- охарактеризувати інформаційне середовище та виявити його вплив на адміністративно – правове виховання молоді в Україні;
- окреслити напрями удосконалення адміністративно – правове виховання молоді в Україні.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у зв’язку з адміністративно-правовим регулюванням виховання молоді, за законодавством України.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання виховання молоді, за законодавством України.

Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновку та списку використаних джерел. Загальна кількість сторінок – 26.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНО – ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО - ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

1.1. Поняття адміністративно - правового виховання молоді

Адміністративне управління адміністративними нормами відповідно до адміністративних положень адміністративних норм, адміністративні та юридичні норми слід розуміти як цільовий вплив регламенту адміністративного права на діяльність з питань зв'язків з громадськістю з метою забезпечення адміністративної незалежності права, свободи та державної легітимності нормального управління контрактами в громадянському суспільстві.

Маючи на увазі вищезазначене, слід зробити висновок, що адміністративні та юридичні норми реалізуються за рахунок ефективного юридичного впливу на відносини з громадськістю, що виникають у виконанні адміністративних функцій та трансформації юридичної волі учасників у фактах закону [10, с. 84].

Слід зазначити, що не існує єдиної думки щодо концепції цього явища для вчених, які вивчали та вивчали питання юридичної освіти у молоді.

Це пов'язано з тим, що концепція юридичної підготовки є важливим елементом деяких рівнів досліджень науки.

Одним із аспектів всеосяжного розвитку особистості є висока правова культура, яка гарантовано формується юридичною підготовкою.

Правова освіта - навчальна діяльність для створення освіти, сімей та правоохоронних органів, спрямованих на формування юридичної обізнаності, навичок та юридичних звичок.

Визнання правил спільного проживання та юридичних вимог законодавства законів формується під впливом самоосвіти, спеціальних заходів з освіти в різних процесах діяльності.

Правова освіта включає такі завдання:

-зброя молодих людей, які знають право, систематична інформування про поточні юридичні питання.

- формування юридичної свідомості як багато юридичних ідей, поглядів, переконань та почуттів, які визначають ставлення людини до вимог закону.

-відповідь для держави та Закону.

-розвинені навички та юридичні звички - керівні принципи внаслідок свідомого ставлення до буржуазних обов'язків.

-злочинність, формування нетерпимості до злочину, спроби брати участь у боротьбі проти них, здатність протистояти негативним впливам.

- подолання юридичних уявлень про помилкові ідеї, утворені під впливом негативних соціальних явищ.

Зміст правової підготовки визначає особливі особливості прав як нормативні регуляторні явища, їх соціальне функціонування та їх важливість для управління суспільством.

Таким чином, адміністративно-правове виховання молоді – це освітня діяльність навчальних закладів, сімей та правоохоронних органів, спрямованих на розвиток юридичної обізнаності, навичок та юридичних звичок.

1.2. Особливості молоді, як соціальної категорії. Форми та функції адміністративно правового виховання молоді.

У процесі аналізу адміністративно-правового впливу на молодь, важливо визначити специфічні характеристики цієї соціальної категорії. Молодь є найбільш прогресивною та активною частиною суспільства, здатною застосовувати свої знання і навички у сучасних умовах. Вона є носієм інтелектуального потенціалу і учасником соціально-економічних змін. Тому держава має забезпечити молодим людям комфортні умови для життя, що в перспективі сприятиме розвитку країни [17, с. 78].

Адміністративно-правове регулювання має враховувати потреби молоді у формуванні національної свідомості та інтеграції у суспільне життя. Виховання молоді в Україні — це складний процес, що поєднує освітні, наукові, професійні та культурні аспекти. Цей процес має відповідати реальним викликам сьогодення

та сприяти формуванню патріотичної самосвідомості. Головним компонентом є національно-патріотичне виховання, яке передбачає діяльність різних інституцій з формування ідеологічних та ціннісних пріоритетів у молоді. За Концепцією національно-патріотичного виховання, воно включає громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне і екологічне виховання.

Поєднання цих елементів сприяє розвитку молоді особистості у всіх сферах суспільних відносин. Згідно з положеннями Конституції України, основи політики щодо молоді повинні бути закріплені на законодавчому рівні. У рамках цього, Постановою Кабінету Міністрів затверджено Державну цільову соціальну програму "Молодь України" на 2021-2025 роки. Проте, програма залишає чимало невирішених питань, які потребують перегляду підходів до реалізації потенціалу молоді. В рамках соціологічного дослідження «Молодь України — 2018» було проаналізовано 24 форми участі молоді в суспільному житті, включаючи волонтерську діяльність та політичну активність. Це дослідження покликане допомогти сформуванню Індексу участі молоді в суспільному житті.

Найбільш поширені форми правового виховання включають:

- правову освіту або правовий загальний навчальний курс;
- правову пропаганду;
- юридичну практику державних органів та інших організацій, що займаються правовими аспектами, таких як суди, прокуратура, органи внутрішніх справ, юстиція, адвокатура тощо;
- правомірна поведінка громадян та їх особиста участь у охороні правопорядку;
- самовиховання.

Форми та засоби адміністративно-правового виховання молоді, які можуть бути застосовані у ВНЗ та суспільстві загалом, спрямовуються на виконання різних функцій:

- передача дітям, індивідуумам, суспільним групам необхідних правових знань, навичок і умінь;

- формування правових ідей, почуттів та переконань у правосвідомості вихованців;
- встановлення правової установки на правомірну поведінку.

Правове виховання молоді виконує найважливіші функції: інформативну, ціннісно-орієнтаційну, розвиток соціально-правової активності та профілактичну. Зокрема, профілактична функція займає особливе місце в системі функцій правового виховання.

1.3. Принципи адміністративно – правового виховання молоді

Дослідивши основні сучасні підходи до принципів правового виховання молоді, можемо виділити такі ключові аспекти [12, с. 74]:

1) Законність. За визначенням А.М. Колодія, цей принцип є інструментом, який сприяє поєднанню порядку і організованості у суспільстві, забезпечуючи дотримання законів і підзаконних актів. Для правового виховання молоді це означає суворе і неухильне дотримання правових норм усіма учасниками процесу, що є основою для формування високого рівня правосвідомості.

2) Демократизм. У педагогіці цей принцип виключає авторитарність і жорсткість з боку вихователя. Він зобов'язує створювати умови для розвитку ініціативи та самовиховання молоді, вказуючи на важливість співробітництва між вихователем та вихованцем.

3) Гуманізм. Цей принцип акцентує на повазі до особистості та взаємодії з урахуванням індивідуальних особливостей. Він передбачає поєднання вимогливості з довірою, сприяючи формуванню у молоді почуття гідності і самоповаги.

4) Науковість. Правове виховання має спиратися на сучасні наукові досягнення в різних галузях, таких як юридична наука, філософія, педагогіка та соціологія, що сприяє об'єктивному пізнанню суспільних процесів.

5) Об'єктивність. Висвітлення негативних явищ має бути об'єктивним, передбачаючи аналіз причин і пропозицію шляхів їх усунення, що підвищує довіру до правових заходів.

6) Системність. Вивчення правових знань повинно бути системним, забезпечуючи використання прогресивних методів правового виховання, що дозволяє ефективно застосовувати знання на практиці.

7) Зв'язок з практикою. Важливо пов'язувати теоретичні знання з практичними задачами конкретних правових інститутів, розробляти рекомендації для попередження правопорушень і ефективної реалізації правових норм.

8) Доступність. Наукові правові питання слід викладати в доступній формі, поєднуючи зрозумілість із науковою точністю.

1.4. Методологічні підходи до розуміння сутності та змісту правового виховання

Реалізація проголошеної в Конституції України мети створення демократичної, соціальної, правової держави залежить від великої кількості факторів. Одним з ключових є високий рівень правової свідомості й культури. Саме на покращення цих аспектів правової держави спрямований процес правового виховання, який у сучасних умовах привертає увагу дослідників, що прагнуть розкрити його сутність та значення. Однак, слід зазначити, що поки не досягнуто значного прогресу ні в розумінні важливості правового виховання, ні в практичному застосуванні відповідних наукових досліджень. Залежність ефективності будь-яких досліджень від їх методологічної основи відома. Проте, як у радянський, так і пострадянський період недостатньо уваги було приділено методологічним аспектам правового виховання, яке лише зрідка отримувало належне концептуальне визначення.

Враховуючи це, спробуємо за допомогою аналізу наукових праць наших попередників і сучасників визначити основні методологічні підходи до дослідження сутності та змісту правового виховання, яке є складною теоретичною

та соціально-практичною проблемою. Уявлення про правове виховання ґрунтується на розумінні як процесу виховання, так і самого права, що базуються на відповідних методологічних принципах. Сьогодні термін «правове виховання» все частіше зустрічається як у науковій літературі, так і у повсякденному житті, де відіграє важливу роль у подоланні правового нігілізму. Прийняття державою нормативних документів, таких як «Програма правової освіти населення», свідчить про визнання важливості цього процесу.

Програма розроблена з урахуванням досвіду минулих років для розвитку правової освіти та виховання громадян у дусі поваги до закону. Проте вдосконалення системи правового виховання неможливо розв'язати лише шляхом прийняття таких програм, адже багатоманітність цього процесу не може бути цілком охоплена в нормативних документах. Аналіз визначень правового виховання в недавніх дослідженнях показує різні підходи до цього поняття [9, с. 89].

Перший підхід, який застосовується багатьма дослідниками, розглядає правове виховання крізь призму діяльності — як цілеспрямовану систематичну діяльність держави та її органів, а також громадських об'єднань в формуванні правової свідомості і культури. Інший підхід характеризує правове виховання як систематичний вплив на свідомість і психологію індивідів з метою прищеплення високої правової культури відповідно до сучасних вимог правового розвитку суспільства.

Правове виховання передбачає цілеспрямований і систематичний вплив на свідомість та психологію індивідів або суспільних груп. Воно формується за рахунок ідеологічних чинників і всього способу суспільного життя, з метою створення глибоких і стійких правових уявлень, переконань і ставлення, а також розвитку високої правової культури та навичок юридичної взаємодії, які відповідають сучасному рівню правового розвитку суспільства. Важливою є і методологічна складова такого процесу, зокрема застосування діалектичного підходу до правового виховання. Згідно з цим підходом, правове виховання розглядається як всеосяжний суспільний процес. Він включає не лише вплив

ідеології чи умов життя на становлення особистості, а й цілеспрямовану діяльність суспільства, орієнтовану на свідомість людини. Такий підхід дозволяє усвідомити правове життя як безперервний процес багатогранного впливу на індивіда та суб'єкта права, що формує у його внутрішньому світі особливе розуміння правової реальності.

Мета правового виховання безпосередньо пов'язана із потребами суспільства, його інтересами та основними напрямками діяльності держави. У визначення цієї мети входять такі аспекти: усвідомлення реалістичності та можливостей проведення виховної діяльності у правовій сфері в сучасних умовах; чітке розуміння бажаних об'єктивних результатів цієї діяльності; формування належного рівня правової свідомості, культури та соціально-правової активності учасників правовідносин.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

2.1. Особливості національно-патріотичного виховання

Завдання національно-патріотичного виховання полягає у формуванні та зміцненні української національної та громадянської ідентичності, підвищенні оборонної свідомості та громадянської стійкості, базуючись на суспільно-державних цінностях України. Воно спрямоване на розвиток соціальної активності і відповідальності, а також на підготовку до відповідального виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, державної незалежності та територіальної цілісності країни [11, с. 74].

Національно-патріотичне виховання охоплює всі сфери суспільного життя: освіту і науку, молодіжну та соціальну сфери, культуру і мистецтво, рекламу, збереження національної пам'яті, краєзнавство і туризм, охорону довкілля, фізичну культуру і спорт, профорієнтацію на військові спеціальності, цивільну оборону та захист, безпеку України, зв'язки із закордонними українцями. Основні складові національно-патріотичного виховання включають:

1. Громадянсько-патріотичне виховання.

2. Духовно-моральне виховання.

3. Співпрацю із закордонними українцями. Національно-патріотичне виховання стосується всіх громадян України незалежно від віку та закордонних українців, здійснюється через популяризацію національних цінностей, заходи для формування оборонної свідомості та поширення знань про видатних постатей в історії держави.

Активна співпраця з громадянськими організаціями сприяє національно-патріотичному вихованню, залучаючи до нього громадян, особливо молодь. Громадянсько-патріотичне виховання опікується питаннями патріотичної свідомості, любові до України, активною участю в суспільному житті, популяризацією української історії та формуванням знань про функціонування

держави. Виховання у відповідальному ставленні до здоров'я та запобігання негативним явищам є невід'ємною частиною цього процесу. Крім того, важливо поширювати культурні цінності та зміцнювати значення державної мови як ключового елемента національної ідентичності [13, с. 58].

Духовно-моральне виховання концентрується на поширенні україномовного культурного продукту, сімейних цінностей та активній участі родини у виховних процесах. Підтримка культурної спадщини та етичних стандартів є фундаментом для формування лідерських компетентностей та громадянської відповідальності. Не менш важливим є дбайливе ставлення до природних ресурсів і вшанування осіб, що зробили важливий внесок у розвиток України. Співпраця із закордонними українцями проводиться в рамках державної політики, спрямованої на утвердження української національної ідентичності згідно із Законом України про закордонних українців.

2.2 Особливості військово-патріотичного виховання, громадянської освіти

Метою військово-патріотичного виховання є розвиток оборонної свідомості та підготовка громадян до служби в Збройних Силах України, інших структурах сектору безпеки та оборони, а також до національного спротиву. Військово-патріотичне виховання реалізується за такими напрямками:

- розвиток оборонної свідомості;
- популяризація військової служби;
- заохочення громадян до підтримки безпеки і оборони;
- розвиток військового спорту та технічної творчості;
- активне залучення школярів до загальнодержавних та місцевих заходів;
- обов'язкове викладання предмета "Захист України" у школах;
- підготовка фахівців серед ветеранів та осіб із заслугами перед державою для участі в освітній діяльності щодо військової підготовки;
- залучення ветеранів та патріотів до організації заходів виховання.

В свою чергу, громадянська освіта спрямована на розвиток громадянських компетентностей через загальнолюдські та національні цінності України. Освіту забезпечують різні суб'єкти освітньої діяльності. Її ключовими напрямками є:

- викладацька діяльність;
- просвітницька діяльність; - соціальна реклама;
- залучення до процесів формування політики на різних рівнях;
- участь у масових просвітницьких заходах.

Громадянська освіта охоплює всі види навчання: формальне, неформальне і інформальне, усі рівні та вікові групи. Освіта базується на національних цінностях, особистій ефективності, правдивості, критичному мисленні, повазі, відкритому спілкуванні та захисті прав людини [19, с. 74].

2.3. Суб'єкти публічного адміністрування молоді в Україні

Система суб'єктів адміністративно-правового регулювання у сфері спорту може бути структурована на класифікаційні групи за конкретними критеріями.

1. За територіальним охопленням повноважень:

- Загальнодержавні органи: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.
- Місцеві органи: Республіканський комітет АРК, управління обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, відділи районних держадміністрацій.

2. За обсягом і змістом повноважень:

- Суб'єкти галузевої компетенції: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.
- Вузькоспеціалізовані суб'єкти: Міністерство фінансів України, Міністерство економіки України, Міністерство внутрішніх справ України.

3. За наявністю або відсутністю владних повноважень:

- Державні органи та установи: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, республіканський комітет АРК, управління обласних та міських держадміністрацій, відділи районних адміністрацій.

- Громадські організації: Національний олімпійський комітет України, Національний комітет спорту інвалідів, добровільні спортивні товариства («Україна», «Колос», «Динамо», «ЦСК», «Гарт»), національні спортивні федерації, фізкультурно-спортивні товариства.

Суб'єкти публічного адміністрування у сфері молоді та спорту Така система розподілу важлива як для реалізації державної політики у сфері спорту, так і для забезпечення належного адміністрування у відповідних галузях. Роль Верховної Ради України Верховна Рада визначає державну молодіжну політику, регулює сферу фізичної культури та спорту на законодавчому рівні, а також контролює виконання програм функціонування та розвитку цієї сфери [15, с. 63]

Зокрема, прийнято низку нормативних актів, серед яких: - постанова про рекомендації парламентських слухань щодо стану молоді й формування здорового способу життя (від 3 лютого 2004 р.);

- постанова про права дітей в Україні, охорону материнства і дитинства (від 22 вересня 2005 р.);

- рекомендації щодо становища сільської молоді (від 20 грудня 2005 р.);

- постанови для підтримки молоді сім'ї та соціального захисту дітей і молоді (2001-2006 рр.). Верховна Рада координує вектори розвитку галузі й гармонізує діяльність виконавчої влади у цій сфері.

Роль Президента України Президент реалізує свої повноваження через прийняття нормативних актів, спрямованих на підтримку молодіжної політики. Основні документи включають:

- укази про підтримку молодіжних громадських організацій (1999 р.), обдарованої молоді (2000 р.), реалізацію молодіжної політики (2001 р.);

- розпорядження щодо сприяння розвитку житлового будівництва для молоді (1999 р.) та вдосконалення системи патріотичного виховання (2001 р.). Ці

нормативно-правові акти сприяють комплексному розвитку державної політики у сфері фізичної культури, спорту та молодіжних питань.

РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА МОЛОДЬ В УКРАЇНІ

Російська агресія проти України продовжує залишатися найбільш серйозним конфліктом, що відбувається в країні. Росія веде цю війну з використанням складної стратегії, що поєднує елементи гібридної, імперіалістичної і терористичної тактики. Водночас для України ця боротьба є визвольною, гібридною та асиметричною, оскільки вона обороняється від нав'язаного ворогом впливу. За визначенням Є. Магди, гібридна війна спрямована на підкорення однієї держави іншій через застосування різноманітних інструментів, при цьому прямі бойові дії відступають на другий план. Головна мета—залякування, а не фізичне знищення, підкреслює дослідник [12, с. 90].

Суттєвою характеристикою гібридної війни є використання різних методів агресії, таких як «заколот-війна», «нелінійна війна» і «концесіальна війна». Кожен з цих підходів використовується у відповідний час для досягнення максимального ефекту з мінімальними втратами. Генерал Валерій Герасимов, автор концепції гібридної війни, описав цю стратегію як shift у напрямку широкого застосування політичних, економічних, інформаційних та гуманітарних заходів, які реалізуються з використанням потенціалу протесту населення. Все це доповнюється прихованими воєнними діями і спеціальними операціями.

Відкрите застосування сили часто є фінальною стадією конфлікту. Розробки російського Генштабу значно спираються на теорії дослідника Євгенія Месснера. Він стверджував, що майбутні війни боротимуться не за території та ресурси, а за "душі націй", і розв'язані будуть за допомогою соціальних чвар та дезінформації. Це війни психологічні, які потребують підрозділів спецпризначення для некоординованих дій. У таких конфліктах армія служить не стільки для відлякування ворога, скільки для залякування населення. Цей конфлікт значно впливає на всі сфери життя українського суспільства, зокрема на молодь. За даними експертів, війна викликала зростання рівня зовнішньої та внутрішньої міграції серед молодих людей. За інформацією Центру економічної

стратегії, за кордоном перебуває до 6,7 мільйона українців, значна частина з яких — діти. Близько 6,2 мільйона людей виїхало за межі України, з них близько 3 мільйони — працездатного віку.

Серед біженців також 1,3 мільйона дітей, які у майбутньому можуть стати важливими працівниками. Тому Україні потрібно докладати зусиль для їх повернення. Через війну багато молодих людей не можуть адаптуватися на нових місцях або втратили можливість здобувати освіту чи займатися улюбленою справою. Це спричинило збільшення рівня безробіття серед молоді та посилення стресу. Незважаючи на виклики, молодь активно залучена до суспільного життя та протидії агресії. За даними Cedos і Info Sapiens, 42% молодих українців займаються волонтерством, а 76% мігрантів бажають повернутися додому. Молодь одноставно підтримує територіальну цілісність країни, вступ до ЄС та НАТО. Також зросла частка молодих людей, які прагнуть реалізувати себе в Україні. За опитуванням компанії Kantar, 95% підлітків вірять у перемогу України, 70% хочуть навчатися і жити на батьківщині.

Спроможності, інтегрованою в суспільне життя держави та адаптованою до викликів сучасного світу [5, с. 90]. Хоча на думку Юзича Ю., стратегія ще не достатньо допрацьована, оскільки вона не дає відповіді на питання щодо зупинення відтоку молоді з України за кордон. Дослідник також підкреслює і соціальні проблеми: 95 % молодих людей не включені в жодні демократичні організації, більшість громадських організацій діють «на папері». Відтак більшість молоді (а це 10 млн. осіб) виростають соціальними егоїстами й не бажають брати участь в суспільних процесах, витрачати свій час і гроші на громадські ініціативи [6, с. 164].

РОЗДІЛ 4. ДЕЯКІ НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

У сучасній Україні, в умовах постійних змін, роль правового виховання громадян значно зростає. Прийняття Конституції України забезпечило міцну основу для його реалізації на новій якісній базі. Проте, складні трансформаційні процеси, які зачіпають усі аспекти життя суспільства, також створюють негативні ефекти на цей процес. Економічна криза призводить до зубожіння населення, неефективність державної політики у її подоланні, політична нестабільність, невиконання політиками своїх передвиборних обіцянок, корупція на всіх рівнях влади тільки загострюють ситуацію у правовій сфері і прискорюють втрату моральних та правових орієнтирів громадянами. Це призводить до викривлення правосвідомості, погіршення криміногенної ситуації, невиконання населенням правових норм, що стають причинами соціальної нестабільності. У таких умовах значення правового виховання не тільки не зменшується, а навпаки, суттєво підвищується.

Зрозуміло, без системних заходів для вирішення державних і суспільних проблем ефективність правового виховання буде мінімальною. Ця діяльність покликана запобігти масовому зниженню рівня правової культури і сприяти його підвищенню. Правове виховання слід розуміти як цілеспрямовану діяльність, яка формує правові якості, почуття, знання, погляди, переконання, уявлення, навички кожного індивіда. О.О. Орлова детально розкриває ці компоненти і вважає, що структура процесу правового виховання включає: оволодіння знаннями, нормами і правилами поведінки; розвиток почуттів, які сприяють перетворенню дій особистості зі сфери інтелектуального сприйняття у сферу емоційних переживань; формування переконань — інтелектуально-емоційного ставлення до знання як істинного або неістинного [5, с. 60].

Ці елементи відкривають правове виховання у вузькому сенсі тому, що вони виходять від самого суб'єкта і відображають його особисте ставлення до об'єктивної дійсності. Таке ставлення формують об'єктивні фактори розглянуті у

широкому розумінні правового виховання. Тому категорія правового виховання тісно пов'язана з соціальним, культурним і політичним розвитком держави та суспільства. У демократичному суспільстві правове виховання повинно здійснюватися на всіх етапах життя особистості: у сім'ї, дошкільних закладах, школах, університетах, і організаціях.

Тільки багатоступенева система правового виховання забезпечує ефективність у формуванні необхідного рівня правосвідомості та правової культури. Важливість кожного з цих етапів полягає в тому, щоб вони відповідали рівню розвитку людини і сприяли не лише засвоєнню правових знань, але й формуванню стійких переконань щодо необхідності дотримання правил поведінки. Першим етапом є сім'я та дошкільні заклади.

Для позитивного результату важливо створити відповідні умови для впливу заходів правового виховання на людину. Це виховання має бути частиною сімейного освіти як і навчання в дошкільних закладах. А. Кутиркін пропонує створити серію підручників з правового виховання для дітей дошкільного віку під контролем Міністерства освіти та науки і провідних дитячих психологів [4, с. 123]. Не менш важливим є створення збірників творів для дітей дошкільного віку, що пояснюють правові відносини, правопорушення, злочини, відповідальність і обов'язки.

Наступний етап правового виховання має реалізовуватись у закладах вищої освіти. На цьому етапі людина повинна вдосконалювати та поглиблювати правові знання, розуміти їх на якіснішому рівні. Після приєднання України до Болонського процесу вимоги до навчального процесу в юридичних вишах збільшуються, хоча підвищення цих вимог часто має лише однобічний характер. Наприклад, відбувається заміна семінарських занять на практичні заняття, що передбачає розв'язання практичних завдань [8, с. 56].

Для підвищення рівня правової освіченості населення 18 жовтня 2001 року Президент України затвердив Національну програму правової освіти населення. Цей нормативний документ спрямований на підвищення правової культури суспільства, формування поваги до права, подолання правового нігілізму, й

підвищення правової обізнаності населення. Однак багато положень програми залишаються лише на папері, і їх реалізація в реальному житті залишається невинуватено неналагодженою. Слід окремо розглядати освіту в правових питаннях працюючого населення як у юридичній, так і неюридичній сферах. Конституція України закріплює принцип ідеологічної багатоманітності, що сприяє свободі інтелектуального життя і праву на будь-які погляди, які не шкодять іншим. Це позитивно впливає на створення умов для правового виховання, включаючи поширення правових знань через ЗМІ.

Сьогодні існує чимало телевізійних програм, які висвітлюють політичні та правові події. Проте ЗМІ також мають негативний вплив, коли розповсюджують зміст, що романтизує кримінальну сферу або маніпулює громадською думкою. Часто доводиться спостерігати прояви протиправної поведінки посадовців, які не несуть відповідальності за такі дії. У цьому контексті важлива роль належить діяльності посадових осіб і їхній позитивний приклад. Випадки порушення посадового етикету знижують загальний рівень правової культури держави. Наприклад, офіційні дані свідчать про значну кількість корупційних злочинів у службовій сфері. Соціальний контроль є важливою складовою механізму правового виховання, дозволяючи оцінити ефективність та зазначати напрями вдосконалення. Без належного контролю досягнення високого рівня правової культури неможливе. Але з огляду на сучасні реалії ці елементи потребують значного зміцнення та невідкладного виконання.

Підсумовуючи, можна виділити декілька напрямів для вдосконалення правового виховання в сучасній Україні. Перш за все, важливо посилити правове виховання дошкільнят через видання навчальних книг і збірок творів на правову тематику, організацію ігор та трансляцію телепередач, адаптованих для дітей. Далі, у загальноосвітніх школах варто активізувати курс «Правознавство», запровадивши його з п'ятого класу, а також акцентувати увагу на правах дитини й механізмах їх захисту.

Третім напрямом є модернізація організаційно-методичних підходів у вищих навчальних закладах, що передбачає оновлення списків рекомендованої

літератури, забезпечення доступності консультацій з провідними викладачами, доступ до нових дисертаційних і монографічних досліджень, введення спецкурсів. Покращення педагогічних методів можливе через розширення бібліотек з електронними пошуковими системами та збільшення доступу до правової літератури. Четвертий пункт стосується залучення громадськості до відкритих лекцій, «круглих столів», семінарів, симпозіумів та конференцій, що стане можливим завдяки широкому поширенню інформації про теми обговорень, видатних особистостей, які беруть участь у заходах, а також дату і місце їх проведення [11, с. 90].

Це дозволить розвинути інтерес громадян до правового виховання. Останнім напрямом є зміцнення аспектів соціального контролю, таких як неухильне застосування санкцій за порушення соціальних норм, детальне регулювання відносин у соціальній сфері та стимулювання правомірної поведінки населення через заохочення. Врешті, зазначені напрями будуть ефективними лише за умови їх комплексного і послідовного застосування. Посилення лише одного аспекту без уваги до інших не призведе до оптимізації правового виховання.

ВИСНОВКИ

Нинішня стадія розвитку України розташована на глибокій кореневій стадії ідеологічної цінності абсолютної нової серії. Як рушійна сила, українська молодь має всі способи реалізувати свій потенціал у незалежній країні, розглянути переваги та поважати їхні потреби. Завдання державних та адміністративних та юридичних механізмів полягає у наданні навчальних процесів молоді для децентралізації публічних принципів, демократії та впливу.

Слід також підкреслити, що впровадження ефективного управління та юридичних заходів, що впливають на молодь, є ключовим що подолає демографічні кризи, що виникають після війни та формування національної ідентичності.

Суть і соціальна роль правового виховання молоді виражається через його основні принципи, які є ключовими ідеями та служать як керівні засади. До найбільш загальних з них належать: законність, демократичність, гуманізм, науковий підхід, об'єктивність, системність, зв'язок з практичною діяльністю, доступність (зрозумілість, популярність) тощо.

Правове виховання є складною і багатогранною сферою роботи, де освітня система відіграє ключову роль. Саме в юнацькому віці, коли формуються основи особистості, важливо закладати фундамент для розвитку індивіду, який поважає закон. Багато правових цінностей, що мають моральну основу, інтегруються в особистість під час різноманітних суспільних практик та через різні канали громадської свідомості, які не завжди є правовими. Однак правове виховання передбачає розробку спеціальних методів для передачі правових цінностей кожній людині, щоб вони стали її особистими переконаннями і внутрішнім орієнтиром поведінки.

Новий етап у розвитку нашої державності, зміни форм власності й методів економічного регулювання висувають потребу в переоцінці багатьох традиційних форм правового виховання. Водночас важливо зберегти ті здобутки, які вже довели свою ефективність, і заохочувати їх розвиток на новій економічній та

політико-правовій основі.

Правове виховання, правова культура та правосвідомість є суспільними феноменами, що формують цілісний континуум значень, змістів та символів, які визначають поведінку учасників правових відносин у конкретний історичний період. Система правового виховання має бути невід'ємною частиною правової політики держави, яка сприяє належному рівню розвитку суспільної правової культури та правосвідомості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України Закон України від 28.06. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 02.04.2025р.)
2. Абрамов, В. І. Духовність суспільства: методологія системного вивчення, 2004.
3. Бібик, К. Історико-психологічні аспекти формування політичної й правової культури українського суспільства. Право України. 2022. № 2.
4. Вівчар П. Морально-правове виховання неповнолітніх засуджених в умовах виховних колоній: монографія Т. : Підручники і посібники, 2020.
5. Воднік В. Д. Проблеми правового виховання і формування. Правова культура і громадянське суспільство в Україні: стан і перспективи розвитку : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Харків, 12 жовт. 2020 р.: Право, 2017.
6. Ганзенко, О. О. Формування правової культури особи в умовах правової держави Україна: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. 2023.
7. Горбунова, Л. Роль правової освіти в утвердженні верховенства права. *Право України*. 2006. № 4.
8. Гребеньков Г. В. Принципи й ідеї права як основи правової культури. *Проблема правознавства та правоохоронної діяльності*. 2017. № 1.
9. Данильян, О. Г. Проблема оцінки реального стану правосвідомості і правової культури у транзитивних умовах. Вісн. Акад. прав. наук України. 2018. Вип. 4 (55).
10. Дерекко В.С. Громадянське суспільство як суб'єкт впливу на воєнно-політичні рішення II . *Політичний менеджмент*. 2009. № 1.
11. Дзьобань, О. П. Особистість у сучасних умовах трансформації українського суспільства. Наук. зап. Харк. військ. ун-ту. Соціальна філософія, педагогіка, психологія.: ХВУ, 2002. Вип. XIII.

12. Дмітрієнко, І. В. Проблеми впливу правового виховання на правову культуру в перехідний період історичного ставлення України. Право і безпека. 2016. № 5/5
13. Єрохін С. А. Структурна трансформація національної економіки. Теоретико-методологічний аспект. Світ знань, 2022.
14. Іванчук М. Проблема правової культури та правового виховання в українському суспільстві. Актуальні проблеми внутрішньої політики. 2024. № 3.
15. Колодій, А. Ф. На шляху до громадянського суспільства: Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні: Червона Калина, 2002.
16. Макеєва С.С. Структурні виміри сучасного суспільства : [навчальний посібник] за ред., 2006.
17. Паталаха В.Ф. Інтеграції громадян в соціально-політичному розвитку суспільства: автореф. дис.канд. філос. Наук /В.Ф. Паталаха ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2010.
18. Разметаєва Ю.С. Правова культура і правове виховання в умовах формування громадянського суспільства. Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія «Філософія, філософія права, політологія, соціологія», 2013. № 4.
19. Требін М.П. Феномен правового виховання у західному освітньо-виховному просторі. Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія «Філософія, філософія права, політологія, соціологія». 2014. № 2.
20. Цвих В.Ф. Профспілки і громадянське суспільство: особливості парадигми відносин: дис. докт. політ, наук; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка: Б. в., 2004.
21. Цимбалюк М.М. Формування правосвідомості громадян у процесі розбудови громадянського суспільства: автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.12. Нац. акад. внутр. справ України. 2014.